

INSPIRATIEFICHE TIPS

Wil jij in je klas aan burgerschap werken via drama, maar heb je nog geen tijd of ruimte om je te verdiepen in Mantle of the Expert of Participatief Drama? Experts, leerkrachten en leerlingen die deelnamen aan ART4DEM formuleerden concrete tips waar je al op kan inzetten.

In deze inspiratiefiche vind je:

- **Beknopte informatie over wat tip 1 'een concrete en creatieve start' inhoudt;**
- **Concrete activiteiten vanuit Mantle of the Expert en Participatief Drama om met deze tip aan de slag te gaan.**

TIP 1

Ik creëer een concrete, creatieve start om actief aan burgerschap te werken

Burgerschap kan abstract zijn, zowel voor jou als voor je leerlingen. Door leerlingen zelf dingen te laten ervaren en actief aan de slag te laten gaan, wordt burgerschap plots veel concreter. **Start daarom zeer concreet vanuit een (onverwacht) verhaal of creatieve opdracht** op maat van jouw leerlingen. Je hoeft dus niet te benadrukken dat je aan burgerschap gaat werken. Laat het verhaal of de opdracht haar werk doen!

Geef je leerlingen vervolgens de ruimte om het thema **zelf stap voor stap actief te ontdekken**. Laat hen op verschillende manieren rond het verhaal of thema op ontdekking gaan: laat hen zaken opzoeken, creëren, verbeelden en uitwisselen met elkaar.

En tenslotte, **durf los te laten**. Werken rond burgerschapsdoelen is voornamelijk procesgericht en kent geen vast einde. Jij hoeft dus niet precies te weten waar de lessen zullen eindigen: dat is zowel voor jou als voor jouw leerlingen om geleidelijk aan te ontdekken!

Je kan daar eigenlijk veel kanten mee op, met één thema. Je begint met de Titanic, je begint dat te onderzoeken, al uw informatie komt daaruit... Vanuit die kinderen worden er dingen gezegd, er wordt op ingespeeld, er worden vragen gesteld. En dat wist ik eigenlijk ook niet, dat die kinderen zoveel in de goede richtingen zouden kunnen vernoemen of zoveel mogelijke onderwerpen of ideeën konden aanhalen.

| Leerkracht basisonderwijs

Ik denk dat ik dat (cfr. leren via Mantle of the expert) interessanter vond, omdat je daar ook dingen rond deed. Er werden dan ook opdrachten gezegd, waarrond dat je dat dan moet doen. Daarom vond ik dat wel interessanter en ook leuker om daarvan te leren. En ik denk van mezelf dat ik daar ook veel meer van onthoud.

| Leerling, secundair onderwijs

TIP 1

Ik creëer een concrete, creatieve start om actief aan burgerschap te werken

FOCUS VANUIT DEZE TIP

- Concreet en creatief starten
- Leerlingen zelf laten ontdekken, stap voor stap
- Durven loslaten

Inspiratie Participatief Drama: 'Geleide fantasie'

DOEL

- Leerlingen leven zich in een situatie in
- Leerlingen beelden een situatie uit vanuit een (specifiek) perspectief

VOORBEREIDING

In deze (start)activiteit staat inleven in een situatie centraal. Jij bedenkt/ zoekt daarvoor over een verhaal waarin je leerlingen zich kunnen inleven. Dat kan inhoudelijk aansluiten bij de les die je zal geven, zodat het een opstap naar de leskern wordt. Het kan gaan over bv. empathie, kritisch denken, communicatiestrategieën, meertaligheid, enzovoort.

Je zorgt ervoor dat je leerlingen de ruimte hebben om recht te kunnen staan.

ACTIVITEIT

STAP 1 INTRO

De leerlingen staan recht. Je vertelt dat je hen meeneemt in een verhaal, dat zij moeten uitbeelden. Ze sluiten hun ogen.

Indien het de eerste keer is dat je deze werkvorm uitvoert, zal je zelf even moeten voordoen wat je van de leerlingen verwacht. Benadrukken dat de ogen gesloten blijven, zorgt voor meer kansen tot echte inleving en neemt daarnaast een (mogelijke) drempel om te verbeelden weg.

STAP 2 HET VERHAAL

Je vertelt het verhaal voldoende traag zodat de leerlingen de ruimte krijgen om uit te beelden. Je wandelt best rond om overzicht te behouden en waar nodig leerlingen individueel te motiveren om mee te doen.

Een voorbeeld: *"Je wandelt rond en merkt plots dat je op een heel groot plein terecht komt. Je kijkt eens goed rond, wat staan er mooie huizen! Maar je merkt ineens dat je daar alleen staat. Je kent het plein niet. Het is er koud. Je kijkt rond je en je ziet na lang zoeken uiteindelijk één persoon. Je gaat er naartoe en praat ertegen: 'Kunt u me helpen, ik zoek de weg naar de bank'. Je merkt dat je niet dezelfde taal spreekt. Je weet niet goed wat te doen. Je probeert het uit te beelden."*

Leerlingen zijn op deze wijze zeer concreet en op actieve wijze betrokken in een activiteit.

STAP 3 REFLECTIE EN SLOT

Vooraleer over te gaan naar de leskern, is het belangrijk om even stil te staan bij wat zojuist gebeurde en hoe leerlingen dit hebben ervaren.

1. Inhoudsvragen

- Kan iemand in deze situatie terecht komen?
- Wat was het moeilijke binnen deze casus?
- Wat probeerde jij te doen om de taalbarrière te overstijgen?
- Wat zou je doen als er iemand in België nog geen Nederlands spreekt en jou iets wil vragen?

2. Procesvragen

- Hoe voelde je je in deze specifieke situatie? Herkent iemand deze situatie?
- Hoe voelde het om dit uit te beelden?

GEBASEERD OP

Opdebeeck, L., & Bevers, K. (2014). Een scène schoppen: *Theorie en praktijk van het participatief drama*. Formaat, Werkplaats voor Participatief Drama.

Inspiratie Mantle of the Expert : Inspiratie Mantle of the Expert: "Wat als"

DOEL

Deze activiteit biedt de mogelijkheid om exploratief rond een burgerschapsgerelateerd thema te starten. Verschillende standpunten worden verkend vanuit een concrete situatie.

ACTIVITEIT

Starten kan je bijvoorbeeld vanuit een prentenboek, een voorwerp, een personage, ... waaraan je een centrale vraag verknoopt: "Wat als ..."?

VOORBEELD 1

(Selderslaghs, 2020)

Als je op YouTube 'Bavianen ontsnapt Beekse Bergen' in de zoekbalk invoert, kom je terecht bij een filmpje van anderhalve minuut uit 1973 dat verslag uitbrengt over een groep bavianen die ontsnapt is uit het Nederlandse safaripark. Ze zijn over de omheining geraakt, zitten op de weg en klimmen op auto's. Er wordt tevergeefs geprobeerd de dieren te vangen. Bekijk het filmpje met de leerlingen en start een gesprek over dierentuinen en safariparken, over de zin en onzin ervan, over andere vergelijkbare ontsnappingen, enzovoort. Wie hebben ze allemaal gezien in het filmpje? Waarschijnlijk bavianen, bezoekers te voet, op de fiets, in de auto ... En wie zou er nog allemaal in de buurt geweest zijn die we niet te zien hebben gekregen? Denk aan: dierenverzorgers, andere dieren, een journalist, een cameraman of -vrouw, de directeur van het park ...

Ingang: "Wat als jij één van die figuren zou zijn, wie zou je dan kiezen? Kun je zijn of haar houding in deze situatie aannemen? (...) Ik ben benieuwd wat jouw personage denkt tijdens de ontsnapping. Als ik langskom en mijn hand op je schouder leg, mag je dat hardop zeggen."

Deze context biedt de mogelijkheid om het over dierenrechten te hebben én om verschillende standpunten te verkennen binnen eenzelfde situatie. Zijn dierentuinen er enkel voor mensen, of ook voor dieren? En wat is er geoorloofd als er een wild dier ontsnapt? Hebben dieren rechten? Hebben wij plichten tegenover dieren? Enzovoort.

VOORBEELD
2

(Selderslaghs, 2020)

Vertrek vanuit enkele kledingstukken die schijnbaar achteloos op de vloer werden achtergelaten: een jasje met een naamkaartje erop en een das. Waar doet het de leerlingen aan denken? Van wie zou dat jasje kunnen zijn? Welke naam staat er op het kaartje? Staat er een logo bij (bij voorkeur wel)? Waar zou het een logo van kunnen zijn? En waarom zou iemand zijn das en jasje hier zo achterlaten? "Misschien moeten we het jasje onderzoeken om te zien of er iets van informatie in te vinden is zodat we het aan de rechtmatige eigenaar kunnen terugbezorgen?" Bij het onderzoeken van het jasje vinden de leerlingen een telefoon in één van de zakken. Er is een berichtje zichtbaar: 'Bel mij asap terug!' Wat betekent dat? Er staat ook een voicemailbericht op de telefoon, er zijn verschillende gemiste oproepen. Willen de leerlingen het bericht beluisteren, of niet? Is dat geoorloofd? Misschien levert het belangrijke informatie op die kan helpen om de eigenaar te vinden? Als de leerlingen het bericht beluisteren, horen ze dit: "Anton, zit jij nog in het filiaal in Antwerpen? Je moet dringend naar Brussel komen, want er is iets verschrikkelijks gebeurd met de nieuwe levering. Bel me terug zodra je dit hoort!"

Ingang: Stap uit het verhaal en laat de leerlingen even gaan zitten. Welke informatie hebben ze intussen verzameld? Wat weten ze zeker en wat vermoeden ze? Kunnen ze zich voorstellen wat er zich in Brussel afspeelt? Wat zou er geleverd kunnen zijn? En wat voor verschrikkelijks zou daarmee gebeurd kunnen zijn? "Wat als jullie dat konden bepalen?"

Deze context biedt o.m. de mogelijkheid om het over privacy en hulpverleningsplicht te hebben. Wat doe je met spullen die je vindt? Mag je erin kijken (of ze onderzoeken)? En wat doe je als je vermoedt dat iemand in nood is? Wat betekent 'schuldig verzuim'? Enzovoort.

BRON

Selderslaghs, B. (2020) *Het ABC van Mantle of the Expert. Inspiratiegids voor elke dramadocent*. Vilvoorde: Boeklyn.

Ik dacht: de Mantle is ook echt zoeken naar wat past bij welke leerling. En daarnaar kunnen ze ook echt op zoek gaan tijdens de Mantle, vind ik. Je werkt beeldend, je werkt met woord, alles komt daarin aan bod en dat is zo meer zien van welke sleutel past bij welke leerling, hen daarbij helpen, maar ja ook dat ze dat zelf leren van: "dat ligt mij beter om de deuren naar mijn creativiteit te openen." (Leerkracht, secundair onderwijs).

| Leerkracht, secundair onderwijs

Het geeft je soms het gevoel dat je de controle verliest, maar dat doet wellicht elk participatief proces: de dingen gaan niet helemaal zoals je gepland had, en zullen door de diverse inbreng een ander resultaat opleveren dan dat je misschien voor ogen had. Daar staat tegenover dat het resultaat gedragen wordt door alle deelnemers, dat het daardoor rijker en krachtiger wordt en dat er een gedeelde verantwoordelijkheid ontstaat.

| Bob Selderslaghs, Mantle of the Expert

